

Op stap door het verleden

WANDELROUTE
DOOR DE GEFFENSE HISTORIE
met een lengte van 4,5 kilometer

OP STAP DOOR HET VERLEDEN

Wandelroute door de Geffense historie

Geffen is ontstaan op een plek waar de hogere droge zandgronden overgaan in lager gelegen en dus nattere bodem. De naam Geffen werd in vroegere geschriften gespeld als "Ghiffen" of "Gheneffen". Gheneffen is waarschijnlijk afgeleid van "gen" + "effa", dat "aan de waterkant" betekent, hetgeen de ligging van het dorp verklaart.

Archeologische vondsten hebben bewezen dat het gebied rond Geffen al sinds de late steentijd (2000 v. Chr.) werd bewoond. De oorspronkelijk bebouwing was in de buurt van de huidige kerk. Later werd er steeds meer gebouwd aan de toegangswegen, waardoor het dorp meer een lintbebouwing kreeg. Dit is nu nog steeds merkbaar. Pas sinds de jaren '60 van de vorige eeuw werd deze bebouwing aangevuld met nieuwe woonwijken. Door de kleinschalige uitbreidingen heeft Geffen het vriendelijke dorpse karakter weten te behouden.

In de middeleeuwen was Geffen een heerlijkheid en was de Heer van Geffen er de baas. Hij woonde in een kasteel dat dichtbij buurdorp Nuland gelegen was.

In 1814 werd Geffen een zelfstandige gemeente, tot samenvoeging met de gemeente Nuland, onder de nieuwe naam gemeente Maasdonk. (1993 - 2014). Sinds 1 januari 2015 maakt Geffen deel uit van de gemeente Oss. Geffen telt ruim 4600 inwoners.

Geffen kent tal van (rijks)monumenten en meerdere karakteristieke oude gebouwen. Deze wandelroute laat u kennismaken met de historie van het dorp.

1 Startpunt van deze route: Dorpsplein

- Loop richting supermarkt Jumbo naar de Harrie Schoutenstraat.
- Aan het einde van de straat linksaf (Lambertusstraat).
- Aan de linkerkant ziet u een herdenkingsmonument.

1

HERDENKINGSMONUMENT

'Vrede, Vrijheid, Veiligheid, Verdraagzaamheid' werd op 20 oktober 2012 onthuld. Het monument verving het monument 'Vrijheid' waarvan de bronzen vogel was gestolen. De oorspronkelijke bedoeling om alle Geffense oorlogsslachtoffers te gedenken leidde tot commotie, waarop besloten werd geen namen te vermelden op de stenen. Op het nieuw vervaardigde kunstwerk zijn daarvoor in de plaats wegvliegende vogels te zien die de herinnering aan het leed blijven verkondigen.

De tekst 'Zoiets dè vergitte nie' verwijst mede naar het gelijknamige boek waarin alle oorlogsslachtoffers vermeld staan.

- Rechtsaf (Veldstraat)
- Na 200 meter ziet u aan de rechterkant een veldkapelletje

2

MARIAKAPELLETJE

Dit Mariakapelletje werd gebouwd met materialen afkomstig uit gesloopte gebouwen. In 1953, het Mariajaar, werd het kapelletje door pastoor Van de Pas ingezegend. Destijds stond het op het punt waar men de dorpskern verliet.

- Steek de straat over en ga de straat in (Eikenwal)
- Eerste straat rechts (Kastanjehof)
- Bij splitsing links aanhouden
- Einde links (Elzendreef)
- Aan de rechterkant ziet u een windmolen.

3

WINDKORENMOLEN DE ZELDENRUST

De eerste vermelding van windkorenmolen De Zeldenrust dateert uit 1505, hiermee is deze molen de oudst nog bestaande standaard windkorenmolen van Nederland.

Omstreeks 1952 raakte de molen buiten bedrijf en na 20 jaar was er sprake van ernstig verval. In 1981 werd deze molen gerestaureerd en op deze plek herbouwd. In 2007 kwam de molen landelijk in het nieuws toen die door een zware storm omwaaide....

Onderzoek wees uit dat de stormpen geheel door schimmel was aangetast. De molen wordt door vrijwillige molenaars in werking gehouden.

Weg vervolgen, voorbij dierenparkje ziet u boerderij D'n Elshof uit 1812

4

LEENHOEVE DE ELSHOF

De oude boerderij bij het dierenparkje hoorde vroeger bij het kasteel van de Heer van Geffen. De boerderij behoorde met de omliggende gronden tot 'Leenhoeve De Elshof'. Op de gevel ziet u het jaartal 1812, waarschijnlijk het jaar waarop het bouwwerk stenen muren kreeg. Linksboven ziet u ook het jaartal 1981, het jaar waarin de wat vervallen boerderij grondig verbouwd werd.

- Ga na de boerderij rechts (huisnummer 5) het voetpad op (Wilgenstraat). Deze straat was vroeger de toegangsweg tot de leenhoeve.
- Einde rechtsaf (Kloosterstraat).

5

MELKFABRIEKJE

Aan de overkant ziet u naast het verenigingsgebouw De Koppellinck een huis staan (nummer 14). Oorspronkelijk stond hier het kleine melkfabriekje 'Donatrin'. De melk werd met paard en kar aangevoerd. Doordat het gebouw verhoogd stond kon men de melkbussen gemakkelijk van de kar tillen. In 1917 sloot de fabriek en nam de Geffense afdeling van de Boerenbond haar intrek in het gebouw. Begin jaren dertig kreeg het een woonfunctie.

Vervolg Kloosterstraat. Links (Kloosterstraat 36) ziet u een voormalige boerderij

6

OUDE BOERDERIJ

Oude boerderij uit omstreeks 1850. Deze boerderijen zijn kenmerkend voor dit deel van Brabant. Dit type wordt langgevelboerderij genoemd.

Op de linker zijgevel zijn sporen van eerdere aanpassingen te zien. De boerderij werd in 2016 grondig gerestaureerd en verbouwd en biedt momenteel onderdak aan gezinshuis 't Zicht'.

- Vervolg wederom Kloosterstraat
- Linksaf (Broekstraat), de spoorwegovergang over
- Einde linksaf (Broekstraat)
- Eerste straat linksaf (Spoorpad). Na 100 met rechts aanhouden, de weg gaat licht omhoog.

7

EEN OUD DIJKJE

In de jaren dertig van de vorige eeuw werd rivier de Maas gekanaliseerd, veel bochten werden afgesneden. Hierdoor kon het water beter doorstromen en was de tijd van overstromingen verleden tijd. De verhoogde straat is nog een overblijfsel van een oud dijkje uit de tijd voor de kanalisatie en voor de aanleg van de spoordijk. Het beschermt het dorp tegen wateroverlast.

- De straat gaat over in een half verhard pad.
- Aan het einde van het pad gaat u rechts. Aan de linkerkant straat een boerderij op een verhoging (huisnummer 4).

8

BOERDERIJ OP TERP

Na de aanleg van de spoordijk (1880) was het dorp Geffen veilig voor het hoge water. Enkele boerderijen stonden helaas buitendijks en bleven last houden van overstromingen. Gelukkig waren ze als vanouds op terpen (In deze streek 'donken' genoemd) gebouwd. Deze boerderij werd omstreeks 1850 gebouwd.

Zie de foto op de volgende pagina.

- Keer om en loop in de richting van de kerk. Steek de spoorwegovergang over.
- Direct na de spoorwegovergang ziet u aan de linkerkant een zandpad. Dit was voorheen de toegangsweg naar het station.

9

STATION GEFFEN

Op 4 juni 1881 werd spoorlijn Den Bosch-Nijmegen in gebruik genomen. Geffen kreeg zijn eigen station. Het huidige zandpad, vroeger Stations-

straat, leidde naar het station. In 1938 werd het station gesloten voor personenvervoer. Na de oorlog werd het stationsgebouw afgebroken. Goederen laden/lossen was nog wel mogelijk. Daaraan werd in 1965 een einde gemaakt.

Rechts naast Kerkstraat 3 stond voorheen een sigarenfabriek.

10

SIGARENFABRIEK BRABANTIA

Jongeman Willem Schouten zat op een internaat toen hij ging logeren bij een zoon van een sigarenfabrikant. In 1911 begon hij hier zelf een sigarenfabriek. In 1920 werkten er al 20 mensen. De sigaren, merk 'Heinsius' en 'Alpenroosje' werden zelfs in Nederlands-Indië verkocht. In de oorlog werd 'Heinsius' verboden en voerde men de naam 'Bravade'.

Na de oorlog werd de inkoop van tabak lastig en stopte men in 1947 met de productie. In de jaren '60 huisde Philips in de voormalige fabriek. In 1970 werd het gebouw afgebroken.

Aan de overzijde ziet u de R.K. kerk H. Maria Magdalena met aan de linkerkant van het kerkplein een informatiepaneel over de 'Strijd om de Geffense toren' (10/11 oktober 1944).

11 H. MARIA MAGDALENAKERK

De H. Maria Magdalenakerk is het oudste gebouw van Geffen. De robuuste toren werd omstreeks 1450 gebouwd, waarna men aan het imposante gotische schip van de kerk begon. Het kerkgebouw heeft als het ware een hele geschiedenis achter de rug, branden en overstromingen hebben dit kerkgebouw in de loop der tijden geteisterd. Ook was er schade door oorlogshandelingen.

In 1893 breidde architect Caspar Franssen de kerk aanzienlijk uit. De houten kapconstructie bleef hierbij voor het grootste deel gespaard. Na de grondige restauratie van 2009-2018 ziet de kerk er weer toekomstbestendig uit. U zult versteld staan van het indrukwekkende interieur.

- Ga rechtsaf (Molenstraat).
- Rechts naast Friture Govers stond het oude gemeentehuis (nu Molenstraat 4).

12 OUDE GEMEENTEHUIS

Het oude gemeentehuis werd in 1856 gebouwd. In dit gemeentehuis hield de veldwachter kantoor en had hij onder in de kelder de beschikking over vier cellen. Ook de brandweer had er een stalling voor materieel. Door de toename van de bureaucratie kwamen er meer ambtenaren en werd het gebouw te klein. In 1963 kwam het nieuwe gemeentehuis gereed en stond het gebouw lang leeg. In 1972 werd het afgebroken. Helaas hechtte men in die tijd niet zoveel waarde aan geschiedenis en ging dit markante gebouw verloren...

- Einde linksaf bij het bord 'Doodlopende straat' (Van Coothstraat)
- Na Van Coothstraat 12 linksaf en direct rechts over het zandpad (bij droog weer, anders rechtsdoor en eerste weg links)

13 OUDE ZANDPAADJES

Aan het begin van de 20e eeuw waren de meeste wegen in Geffen nog onverhard. Dit is nog een van de oude zandpaadjes die men her en der in elk dorp had. De Van Coothstraat bestond destijds niet, dit pad liep vanaf de Vlijmstraat naar de Molenstraat.

- Einde zandpad rechts (Vlijmstraat)
- Aan de overzijde ziet u een waterplas met een houten brug. Bij de brug staat een infopaneel.

14 WIEL

Wanneer bij een overstroming de druk op de dijk te groot wordt stroomt het water door een opening en maakt een draaiende beweging zoals een wiel. Deze draaiende beweging kan een diepe waterplas veroorzaken, een 'wiel'. Deze wiel is ontstaan bij een dijkdoorbraak in 1876. Recent is deze wiel omgevormd tot 'dorpsvijver'.

- Loop over de houten brug. Aan het einde van de brug staat links een boom, de herdenkingsboom voor de Geffense oorlogsslachtoffers. Loop rechtdoor tussen de twee bomen door. Rechts is de Willem Alexanderboom (geplant in 2013 bij de kroning van Willem Alexander) en links de Beatrixboom (geplant in 1988 ter gelegenheid van haar vijftigste verjaardag, zie rond bordje op de muur)
- Einde straat linksaf (Dorpstraat)
- Voor het pand Dorpstraat 26 liggen onopvallend in de stoep 6 'struikelsteentjes'.

15 JOODSE GEZIN VAN DIJK

Deze koperkleurige plaatjes houden de herinnering levend aan het Joodse gezin Van Dijk. De familie Van Dijk woonde al meer dan 100 jaar in Geffen en verdiende de kost in het slagersambacht. In de zomer van 1942 werd de familie Van Dijk weggevoerd, om uiteindelijk te worden vergast in het Poolse concentratiekamp Sobibor. Op 1 december 2016 werden, op initiatief van heemkundewerkgroep 'Vladerack' deze steentjes gelegd in het bijzijn van (verre) familieleden van de familie Van Dijk.

Sally en Hetty van Dijk

Trouwfoto Ben en Betje van Dijk

- Vervolg Dorpstraat
- Bij de dorpspomp op de t-splitsing linksaf (Kerkstraat).

16 STOOMBIERBROUWERIJ DE KROON

Kerkstraat 12. Al eeuwenlang werd er op deze plek bier gebrouwen. In 1794 koopt de familie Schouten de vervallen brouwerij. In 1796 wordt weer gestart met brouwen, wat men tot 1935 doet. Het bier werd in de wijde omgeving verkocht.

Deze brouwerswoning annex koetshuis werd in 1890 gebouwd nadat het oude pand geheel was afgebrand. Nadat Harrie Schouten, de laatste brouwer, stopte met brouwen heeft hij nog tot 1955 bier verkocht van andere brouwers. Het pand rechts van de grote poort behoorde voorheen tot de brouwerij en was in gebruik als opslag. De brouwerij zelf was achter dit pand gelegen en werd in 1964 afgebroken.

Het pand is een rijksmonument. Op het dakkapel herinnert de windvaan nog aan de brouwerij, het kroontje verwijst naar de naam 'Stoombierbrouwerij De Kroon'.

Keer weer om en loop terug naar de dorpspomp, ga linksaf (Kloosterstraat). Aan de linkerkant op nummer 2 ziet u de pastorie.

17 PASTORIE

Voorheen was hier het middeleeuwse dorps hart, het bestond uit een grote open grasvlakte met daaromheen de belangrijkste van het dorp. De ingang van de kerk was vanuit dit punt te bereiken. In 1850 werd de ingang verplaatst naar de toren en bouwde men in 1856 deze neogotische pastorie. De aanbouw in de noordoost hoek is van oudere datum en is onderkelderd. In deze kelder bevindt zich een waterput.

Het gebouw is, evenals de beeldengroep voor de pastorie, een rijksmonument. Het is van cultuurhistorische waarde omdat het een vroege uiting van het Katholieke emancipatiestreven weergeeft. Het gebouw is een betrekkelijk zeldzaam voorbeeld van een neogotische pastorie.

Aan de overzijde staat het voormalige klooster (Kloosterstraat 7)

18

KLOOSTERKAPEL

Na het gereedkomen van de nieuwe pastorie kwamen in 1856 de Zusters van Liefde vanuit Tilburg naar Geffen en namen intrek in de oude pastorie. Hun doelstelling was kansen te bieden aan mensen – onder wie kinderen – die onder zware omstandigheden en voor een karig loon moesten werken. De congregatie hield zich bezig met onderwijs, zieken- en bejaardenzorg, pastorale zorg en maatschappelijk werk.

Omdat het gebouw in een slechte staat verkeerde werd in 1874 begonnen met de bouw van nieuw klooster, scholen, een woonvoorziening voor bejaarden en een kloosterkapel. In de loop der jaren hebben tal van aan- en verbouwingen plaatsgevonden. In het klooster was vroeger ook een kostschool voor meisjes uit gegoede families gevestigd. In 1981 vertrokken de laatste vier zusters. Een groot deel van het klooster en de kapel zijn bewaard gebleven en zijn nu een onderdeel van het complex 'Het Oude Klooster', dat een recreatie- en serviceruimte is ten behoeve van de 55-plussers in Geffen.

De neogotische kloosterkapel, aan de achterzijde, is toegankelijk om te bezichtigen.

Rechts naast de pastorie staat MFC 'De Koppellinck'. Voor dit gebouw ziet u een muurtje met een gedenksteen.

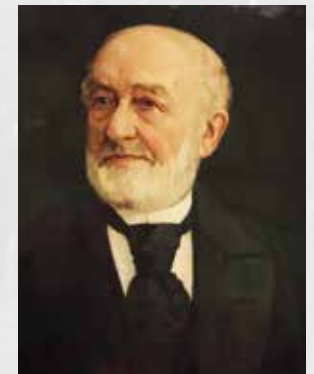
19

SIMON VAN DEN BERGH

Op deze plek stond voorheen het geboortehuis van Simon van den Bergh (Geffen, *1819 - Rotterdam, †6 april 1907). Simon was een Joodse boterhandelaar die in 1872 in Oss startte met de fabricage van margarine. In 1891 verhuisde hij zijn bedrijf naar Rotterdam. Na diverse fusies ontstond mede uit zijn bedrijf het Unilever concern. Simon werd 'The margarine king' genoemd.

Geboortehuis van Simon van den Bergh

Simon van den Bergh

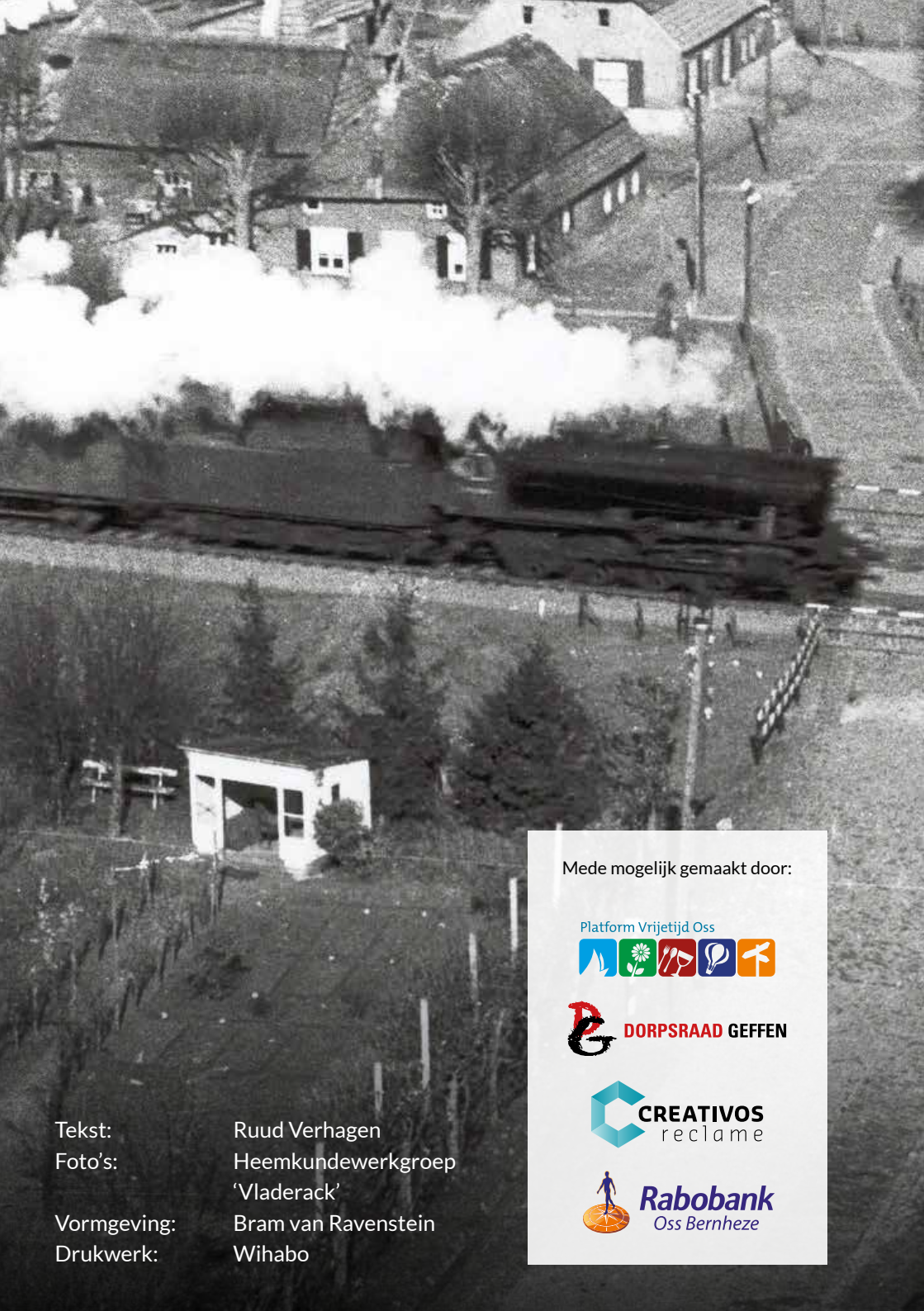
- Ga rechtsaf (Veldstraat).
- Eerste straat rechts (De Heegt).

Aan de rechterzijde ziet u een bakoven staan. Deze bakoven werd in 1999 gebouwd en tijdens Effe noar Geffe voor het eerst in gebruik genomen om aan de bezoekers het proces van broodbakken te kunnen demonstreren.

Het kunstzinnige zitje bij de bakoven werd in 2018 door de buurtbewoners gemaakt.

- Bij de splitsing links aanhouden. Loop via het Aloysiusplein naar de Jumbo.
- Na de Jumbo rechts.
- U bent weer op uw startpunt aangekomen (Dorpsplein)

Tekst: Ruud Verhagen
Foto's: Heemkundewerkgroep 'Vladerack'
Vormgeving: Bram van Ravenstein
Drukwerk: Wihabo

Mede mogelijk gemaakt door:

Platform Vrijtijd Oss

